

Правові виклики в контексті впровадження технологій штучного інтелекту: зарубіжний досвід

Андрій Бакуменко,

*аспірант кафедри теорії та історії держави і права,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: bakumenkoav@krok.edu.ua,
ORCID: 0009-0005-1859-0859*

Для сучасного світу характерним є розвиток штучного інтелекту та впровадження його в різні сфери життя. Створюються автоматизовані роботи, які можуть замінити людську працю, мислення, обов'язки. Безперечно, що створення та використання штучного інтелекту сприяє розвитку суспільства, його перехід на новий рівень розвитку.

Під час здійснення правової діяльності переважна більшість інформації створюється та застосовується в форматах текстових файлів, структурованих згідно вимог процесуальних кодексів та нормативно-правових актів, які містять сталі норми права та формалізовані описи подій або дій суб'єктів справ. Тобто, існують всі передумови обробки судових матеріалів шляхом застосування цифрових технологій, таких як штучний інтелект, чат-боти тощо [1, с. 349].

Проте, окрім позитивних положень використання штучного інтелекту, виникають і ризики, які потребують регулювання на законодавчому рівні. Саме тому майже всі країни світу вбачають доцільність у створенні нормативної бази для регулювання використання штучного інтелекту.

Проблеми щодо використання штучного інтелекту без правового контролю можуть лише загостритися, адже кількість способів використання штучного інтелекту із часом зростає. Не звертати увагу на ризики не можна; в зону ризику потрапляє правова база, професійна етика, захист прав людини та суспільна довіра до технологій.

Важливим етапом у регулюванні використання штучного інтелекту стало погодження Європейським парламентом 8 грудня 2023 року та ухвалення 13 березня 2024 року першого у світі комплексного закону для країн ЄС, який набуде чинності навесні 2027 року, хоча деякі правила почнуть діяти вже восени 2024 року [2, с.70].

Проект Розпорядження Європарламенту та Ради про встановлення узгоджених правил щодо штучного інтелекту (Regulation of the European Parliament and of the Council Laying Down Harmonised Rules on Artificial Intelligence (Artificial Intelligence Act, AI Act) є «горизонтальним», тобто запроваджує правила використання штучного інтелекту в усіх сферах і галузях [3].

Документ розглядає системи штучного інтелекту як «програмне забезпечення, розроблене з використанням однієї або кількох технік і підходів... [машинного навчання, логічних і статистичних моделей]. До основних завдань можуть належати такі як наповнення сайтів, різноманітні прогнози та передбачення, певні рекомендації чи рішення.

У Великобританії регулювання використання штучного інтелекту залишається на контролі регуляторів конкретної сфери діяльності, де він використовується. Поки що загального створення закону, що виходить за рамки GDPR, не передбачається. В офіційних заявах озвучено, що уряд вирішив обрати «інноваційний підхід», тому країна намагається займати першість у всесвітній гонитві штучного інтелекту.

Окрім того, уряд Великобританії опублікував документ під назвою *Impact Assessment*. Метою цього документу є визначення належного та справедливого регулювання діяльності штучного інтелекту. Цей крок є складовою Національної стратегії у сфері штучного інтелекту. В описі документу вказано низку ринкових провалів, серед яких інформаційна асиметрія, неузгоджені стимули, неефективність регулювання, це все вказує, що певні ризики, які виникають із використанням штучного інтелекту не можуть бути вирішені повністю.

Однією із країн, яка прагне до правового врегулювання використання штучного інтелекту є Канада. У країні нормативна база, що стосується регулювання стосовно штучного інтелекту регулюється чинними законами про приватність даних, права людини та інтелектуальну власність залежно від штату. Проте ухвалення Закону щодо контролю та регулювання штучного інтелекту (*Artificial Intelligence and Data Act, AIDA*) заплановано не раніше 2025 року [4].

Канадський уряд вважає, що підхід, який базується на оцінці ризиків, відповідає аналогічним нормам у США та Європейському Союзі. Уряд Канади вбачає перспективним використання чинного канадського законодавства щодо захисту прав споживачів та прав людини, проте, варто визначити необхідність відповідності систем штучного інтелекту «зі значним ступенем впливу» вимогам законодавства галузі прав людини та безпеки.

Законодавство Європейського Союзу стосовно штучного інтелекту є нерозширеним та негнучким. Загальний підхід для усіх галузей передбачає комплекс правил, проте його жорсткість є недоліком для штучного інтелекту, як сфери, яка надто швидко змінюється. Окрім того, відсутність гнучкості у законодавстві пояснюється й тим, що штучний інтелект розглядають як *ex ante*, тобто перед використанням, а не в ході імплементації. На думку авторів Закону, «якщо через два роки небезпечний додаток штучного інтелекту, зі значним рівнем ризику, буде використано в новоствореному секторі, то в такому випадку законодавство не пропонує механізму перенесення його на рівень системи «високого ризику». Також існує загроза «стримування інновацій» – бізнеси не будуть вмотивовані розробляти нові системи штучного інтелекту через суворість правил, обмежень і системи штрафувань.

Регулювання штучного інтелекту в Бразилії розвивається завдяки законодавству, ухваленому в вересні 2022 року, але викликало критику через невизначеність формулювань. Лобісти направили уряду звіт з рекомендаціями, що включають запобігання дискримінації, визначення рівнів ризику та пропозиції щодо санкцій, зокрема штрафи до 2% від виторгу за помірні порушення.

Законодавство Південної Кореї про штучний інтелект, що перебуває на

завершальній стадії розробки, дозволяє користувачам створювати нові моделі без попереднього схвалення уряду, підкреслюючи важливість етичних інновацій та державну підтримку для підприємств, що використовують генеративний штучний інтелект [4].

Отже, країни світу впроваджують використання штучного інтелекту різних сферах діяльності, але разом з тим намагаються знайти рішення для правового регулювання штучного інтелекту.

Список використаних джерел

1. Клименко К.О. Сучасні інформаційні інструменти в судовій та адвокатській діяльності. Науковий вісник Ужгородського Національного 28 Університету. Серія Право. Випуск 65. 2021. С. 348-352.
2. Штучний інтелект у правовій практиці: межі та можливості : збірник тез всеукраїнського круглого столу (15 березня 2024 року) / упор. О. О. Барабаш. Львів : ЛьвДУВС, 2024. 214 с.
3. European ethical Charter on the use of Artificial Intelligence in judicial systems and their environment/ URL: <https://rm.coe.int/ethical-charter-en-forpublication-4-december-2018/16808f699c> (дата звернення 20.10.2024).
4. Як регулюється штучний інтелект в різних країнах? URL: <https://www.avitar.legal/post/yak-regulyuietsya-shtuchniy-intelekt-v-riznih-krayinah> (дата звернення 20.10.2024).